

Μιά 'μέρα σ' ένα καφενεῖο μέ πολλαῖς, πολλαῖς βασιλικάϊς προσωπογραφίαις καὶ μέ περισσότερον καπνὸν λαθρεμπορίου ποῦ ἔβγαине μέσα ἀπὸ μυριόσχημαις πίπαις, ἠκούσθη ἡ ἐπομένη συνδιάλεξις :

— 'Σ τὰ 1884 μᾶς ἦλθε ἕνας καλὸς γιαντρός, μὰ τέτοιοι εἶμεθα, δὲν τὸν ἀφήσαμε νὰ χρονίσῃ.

— Ἀλήθεια, καλὸς ἄνθρωπος καὶ σεμνός.

— Γιὰ τί τὸν βγάλαμε ;

— Νά, ἔτσι μᾶς φάνηκε !!!

[Ἐρ Κωνσταντινουπόλει, 1901]

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΪΑΣ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΠΑΘΕΙΑΣ

Ο ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας ἐτέθη ἀπὸ πολλῶν αἰῶνων· ὑπεδείχθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ δὲ τὸν λήξαντα ἤδη αἰῶνα ἐμελετήθη ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν. Οὗτοι ὅμως εἰς τὰς ἐρεῦνας αὐτῶν δὲν προσέτερεξαν εἰς τὰς ἀμέσους παρατηρήσεις, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν ἢ ἐξ ἀπλῶν μόνον ἀνεκδότων, ὧν τινῶν ἀμφισβητεῖται ἡ γνησιότης,

ἐδημιούργησαν θεωρίας πρᾶκτικῶν ἀνευρεμένων. Ὁ Lombroso π. χ. φρονεῖ ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι λανθάνουσα μορφή τῆς ἐπιληψίας, ὁ δὲ Reveille-Parisse ἀποδέχεται, ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ὡς ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν, εἶναι ὑποκείμενοι εἰς νευρικὰς διαταραχὰς, εἰς τὴν ἐκδήλωσιν τῶν ὁποίων τὰ μέγιστα συντελεῖ ἡ ὑπερβάλλουσα διανοητικὴ ἐργασία.

Ἔδει νὰ μελετηθῇ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπως πᾶσαι αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐπὶ κλινικῶν παρατηρήσεων, διότι μόνον ἐκ τῶν ἀμέσων παρατηρήσεων θ' ἀνευρεθῇ ἡ ἀλήθεια.

Τὴν μέθοδον ταύτην ἠκολούθησε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ Γάλλος ἰατρός Toulouse, ὅστις, ἀφοῦ ἐμελέτησεν ἐπὶ ζώντων μεγάλων ἀνδρῶν,

οἷος ὁ ὕφ' ὄλου τοῦ κόσμου θαυμαζόμενος καὶ τιμώμενος Emile Zola, ἐδημοσίευσε μονογραφίαν ἐπὶ τῶν σχέσεων τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας, ἣτις ὑπῆρξεν ἀντικείμενον μακρᾶς ἐν τῇ Ψυχολογικῇ Ἐταιρείᾳ τῶν Παρισίων συζητήσεως. Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ μεγάλου τῶν αἰῶνων μυθιστοριογράφου προκύπτει, ὅτι οὗτος δὲν εἶναι οὔτε ἐπιληπτικός, οὔτε ὑστερικός, οὔτε κυρίως εἰπεῖν φρενοβλαβῆς, ἀλλὰ νευροπαθῆς καὶ ἔκφυλος· διότι ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν πάσχει ἐκ ψευδο-αγγίνης, ψευδο-κυστίτιδος, πολλακιουρίας, ιδεῶν ἀμφιβολίας, ἀριθμομανίας κτλ. Εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἤχθη ὁ Toulouse καὶ ἐκ τῆς ψυχολογικῆς ἐξετάσεως τοῦ μεγάλου ἀνδρός καὶ ἐκ τῆς μελέτης τῶν συγγραφεῶν αὐτοῦ. Ὁ Toulouse δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς ἀπλὰς παρατηρήσεις, ἀλλ' ἐξετάζει τὸ ὅλον ζήτημα καὶ ὑποδεικνύει, ὅτι ἡ ἀσφαλεστέρα ὁδὸς πρὸς λύσιν αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀμεσος παρατήρησις, καθ' ὅσον ἐπὶ τῶν ζώντων μεγάλων ἀνδρῶν δύναται τις νὰ μελετήσῃ καλῶς τοὺς ἀνατομικοὺς καὶ φυσιολογικοὺς χαρακτῆρας τοῦ ὄλου ὀργανισμοῦ καὶ ἰδιαιτέρως ἐνὸς ἐκάστου ὀργάνου καὶ πάσας ἐν γένει τὰς μεγάλας λειτουργίας, αἵτινες μεγάλως ἐπηρεάζουσι τὴν διάνοιαν. Ἐπὶ τῶν ζώντων ἐπίσης δύναται νὰ μελετηθῶσι καλῶς αἱ διαφοροὶ αὐτῶν διανοητικαὶ λειτουργίαι.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν, λέγει ὁ Toulouse, ἀντιλαμβάνεται τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα κατ' ἴδιον ὅπως τρόπον καὶ ἀποδίδει σπουδαιότεραν σημασίαν εἰς τὸ δεῖνα ἢ δεῖνα εἶδος τῆς ἀντιλήψεως καὶ ἐν γένει σκέπτεται καὶ φαντάζεται κατ' ἴδιον ἀπολύτως τρόπον. Οὐ μόνον ταῦτα δεόν νὰ ἐξετάζῃ ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ τὰς ὀρέξεις, τὰς τάσεις καὶ τὰ πάθη καὶ πᾶν ἐν γένει, ὅτι ἀποτελεῖ τὸν χαρακτῆρα. Ὅπως, ὁ φρενολόγος ἵνα σπουδάσῃ τὸ παραλήρημα τοῦ φρενοβλαβοῦς δεόν νὰ μελετήσῃ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν, ἐκπαίδευσιν καὶ τὸν βαθμὸν τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ λειτουργιῶν, οὕτω ὅπως σπουδάσῃ τὸν μεγαλοφυῆ δεόν νὰ μελετήσῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τὴν ἀντίληψιν, τὴν φαντασίαν κτλ. καθ' ὅσον τὰ μέγιστα θὰ συντελέσῃ ἡ ἐξέτασις αὕτη ὅπως σχηματίσῃ οὗτος γνώμην καὶ πεποιθήσιν.

Ὁ Toulouse φρονεῖ, ὅτι αἱ ἔρευναὶ πρέπει νὰ στραφῶσιν οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς μεγαλοφυεῖς συγγραφεῖς, καλλιτέχνας, πολιτευτὰς καὶ στρατιωτικοὺς, ἀλλὰ πρέπει νὰ μελετηθῶσι καὶ πᾶσαι αἱ ἰδιοφυΐαι ἐν τῇ βιομηχανίᾳ καὶ τῷ ἐμπορίῳ καὶ ἐν παντὶ ἐν γένει ἐπαγγέλματι· διότι ἐκ τῆς ἐρεῦνης ταύτης δὲν θα μελετηθῇ μόνον τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων τῆς νευροπαθείας καὶ μεγαλοφυΐας καὶ πάσης ἐν γένει ἰδιοφυΐας, ἀλλὰ πιθανώτατα θὰ φθάσωμεν εἰς χρόνους καθ' οὓς θὰ μελετῶνται αἱ διανοητικαὶ καὶ φυσικαὶ κλίσεις τῶν ἀτόμων εἰς ἃ θὰ ὑποδεικνύηται τὸ ἔργον ἢ ἐπάγγελμα, ὅπερ δεόν ν' ἀκολουθήσωσι. Καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἴδωμεν εἰς τὸ μέλλον ἰατροψυχολογικὰς ἐταιρείας, αἵτινες ἔργον θὰ ἔχωσι, ν' ἀναγράψωσιν ἐκάστω τὴν ὁδόν, ἣν δεόν νὰ πορευθῇ.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι πολλαὶ ἔρευναὶ ἐγένοντο κατὰ τὸν λήξαντα ἤδη αἰῶνα ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ Lelut ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ σοφὸς Σωκράτης καὶ Πασχάλ ἦσαν ἔκφυλοι, ὁ δὲ Ἰούλιος Καίσαρ, ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Ναπολέων ἐπιληπτικοί. Πολλοὶ ἄλλοι τῶν με-

γάλων ἀνδρῶν ἀπεδείχθησαν ἐπίσης νευροπαθεῖς καὶ ἔκφυλοι. Ἐκ τούτου ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα, ὅτι πᾶν ὅ,τι ἐγένετο μέγα ἐν τῷ κόσμῳ, ὀφείλεται εἰς τοὺς νευροπαθεῖς καὶ ἐκφυλισμένους. Ὁ ἰατρός Marandon de Mondy λέγει ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τὰ κατωτέρω ἐν συντόμῳ.

Αἱ μέχρι σήμερον ἔρευναι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀποδεικνύουσιν, ὅτι πᾶσαι σχεδὸν αἱ μεγαλοφυΐαι καὶ ἰδιοφυΐαι ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐκφύλων. Ἡ φυσιολογικὴ κατάστασις εἶναι κατάστασις οὕτως εἰπεῖν ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ κανονικὴ καὶ ἄρμονικὴ λειτουργία τῆς διανοίας εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀπεβλέπει ἢ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἀτόμου καὶ ἀναγέννησιν τοῦ γένους. Ὁ φυσιολογικὸς ἄνθρωπος ἐπιδιώκει τὴν ἑαυτοῦ ἐξασφάλισιν καὶ τὴν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Εἶναι καλὸς πολίτης καὶ καλὸς πατήρ, εἶναι ὀλίγον ἀπ' ὅλα καὶ εἰς ὅλα καὶ διατηρεῖ ἀνέπαφον πᾶν ὅ,τι ἔχει ἢ καὶ ἀπόλλυσι τὰ ὑπάρχοντα. Ἐὰν ὑπῆρχον ἐν τῷ κόσμῳ οἱ φυσιολογικοὶ καὶ συνήθεις μόνον ἄνθρωποι, πιθανῶς ἠθέλομεν ἀκόμη κατοικῆ ἐν ταῖς καλύβαις καὶ ὀδηγῆ ἔτι ἀγέλας ζῶων. Ἡ θεωρία τῆς στενοτάτης συγγενείας μεταξύ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ἐκφυλίσεως ἐξηγεῖ, διατί ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, αἱ πρόοδοι ὑπῆρξαν τόσον βραδείαι, ἐνῶ σήμερον τὰς μεγάλας ἀνακαλύψεις διαδέχονται ἕτεραι ἐπίσης μεγάλαι. Τοῦτο συμβαίνει εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς χώρας· διότι δὲν ὑπάρχει τοιαύτη, ἣτις νὰ μὴ ἀριθμῆ μεγαλοφυεῖς τινὰς ἄνδρας. Κατὰ τὴν μεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ ἐγκέφαλος ἦτο ἔτι παρθένος ἀπὸ πάσης ψυχικῆς κληρονομικότητος, πάντες οἱ ἄνθρωποι ἦσαν φυσιολογικοὶ· ἔδει δὲ χρόνος μακρὸς, ὅπως ἀπολεσθῆ παρά τισι ἢ φυσιολογικῇ αὐτῇ κατάστασις καὶ παρουσιασθῆ ἡ ἐκφυλίσις, ἣτις ἐδημιούργησε τὰς ὑπερόχους διανοίας. Τοῦτο φαίνεται λίαν παράδοξον καὶ προξενεῖ ἴσως τὸν γέλωτα· ἀλλὰ τίς γνωρίζει ἐὰν ἡ παράδοξος αὕτη ἐξηγήσις δὲν εἶναι αὐριον ἢ ἀλήθεια; Πάντες οἱ μεγαλοφυεῖς εἶναι ὑπάρξεις ἰδία· ὁ ἐγκέφαλος αὐτῶν δὲν εἶναι διαπεπλασμένος ὡς ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερόχου αὐτῶν διανοίας κείνται ὑπεράνω ὅλων τῶν θνητῶν· ὥστε οἱ μεγαλοφυεῖς ἐξέρχονται τοῦ γενικοῦ κανόνος, τοῦ φυσιολογικοῦ, ἧτοι δὲν εἶναι ἄνθρωποι φυσιολογικοὶ. Ἀλλὰ ὁ λόγος οὗτος ἀρκεῖ ὅπως κατατάξῃ τις αὐτοὺς εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐκφύλων; Παράδοξον φαίνεται νὰ παρδεχθῆ τις, ὅτι ἡ ἐκφυλίσις ἄλλοτε μὲν δημιουργεῖ τὴν μεγαλοφυΐαν. ἄλλοτε δὲ τὴν μικρόνοιαν καὶ βλακίαν. Μᾶλλον λογικὸν φαίνεται νὰ θεωρήσῃ τις, ὅτι ἡ ἀνωμαλία τῆς μεγαλοφυΐας, εἶναι ἀνωμαλία ἐιδικῆ, ἀγνώστου ἔτι ἀρχῆς καὶ αἰτίας λίαν διαφοροῦ τῆς ἐκφυλίσεως τοῦ ἀτόμου.

Αἱ ἔρευναι ὅμως τοῦ Moreau καὶ Lelut, τοῦ Lombroso καὶ Toulouse καὶ πλείστων ἄλλων ἐπὶ τῶν μεγαλοφυῶν καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν ἀποδεικνύουσιν ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ ἐξετασθέντες καὶ μελετηθέντες ἦσαν νευροπαθεῖς ἢ ἐκφυλοὶ ἢ προέρχοντο ἐκ νευροπαθῶν ἢ κατέστησαν τοιοῦτοι.

Ἄδύνατον εἶναι, ἀληθῶς, ἔτι νὰ ἐξηγηθῆ ἡ παράδοξος αὕτη συγ-

γένεια τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας καὶ νὰ ἐννοηθῆ διὰ ποίου μηχανισμοῦ ἄλλοτε μὲν ἢ ἐκφυλισίς ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ὑπερόχου διανοίας, ἄλλοτε δὲ διὰ τῆς ἀτελείας αὐτῆς. Οἱ πλείστοι τῶν φιλοσόφων καὶ σοφῶν δὲν παραδέχονται τὴν σχέσιν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας, ἀλλὰ τὰ γεγονότα καὶ αἱ ἔρευναι τῶν ἀνωτέρω ἐπιφανῶν ἀνδρῶν μαρτυροῦσι τὸναντίον· διὰ τοῦτο μόνον ὁ χρόνος θὰ διαλύσῃ τὰς ἀμφιβολίας ταύτας καὶ θ' ἀποδείξῃ φρονοῦμεν στενοτάτην τὴν σχέσιν τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας. Εἶναι γνωστὸν πόσοι ἀγῶνες κατεβλήθησαν ὅπως πιστευθῆ, ὅτι αἱ φρενοπάθειαι εἶναι νόσοι τοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουσι τινες, οἵτινες δὲν τολμῶσι μὲν νὰ εἴπωσιν, ὅτι ἡ φρενοπάθεια ἔχει κοινόν τι μετὰ τῆς Θεότητος ἢ τοῦ Διαβόλου, ἀλλ' ἀμφιβάλουσι καὶ ἐρωτῶσιν ἑαυτούς, πιθανῶς δὲν ἤθελον ὑπάρχη φρενοπαθείς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον φρενολόγοι.

Θὰ κάτορθώσωσι λοιπὸν οἱ ψυχίατροι· νὰ πιστευθῆ, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλοφυΐα ἄνευ νευροπαθείας καὶ ἐπομένως ὅτι αἱ ἀνώτεροι αὐταὶ ὑπάρξεις, αἵτινες εἶναι ἀντικείμενα θαυμασμοῦ, εἶναι ἀσθενεῖς, ἀνισόρροποι, ἐν μιᾷ λέξει ἐκφυλοὶ; Τοῦτο θὰ ᾗναι πολὺ δυσκολώτερον νὰ πιστευθῆ, ἢ ὅσον ὑπῆρξεν, ὅπως ἀποδειχθῆ ὅτι ὁ φρενοβλαβῆς δὲν εἶναι οὔτε ἐμπεπνευσμένος οὔτε δαιμονόπληκτος.

Ἡ ἐκφυλιστικὴ ἀρχὴ τῆς ὑπερόχου διανοίας, ἢ συγγένεια τῆς μεγαλοφυΐας καὶ νευροπαθείας θ' ἀποδειχθῆ ὀριστικῶς, ἐὰν ἀποδεχθῶσι ζῶντες ὡς ὁ Zola καὶ ἄλλοι μεγαλοφυεῖς ἄνδρες νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν ψυχολογικὴν καὶ σωματικὴν ἐξέτασιν καὶ ἐὰν αἱ ἔρευναι ἐπεκταθῶσι καὶ εἰς πάσας τὰς ἰδιοφυΐας. Ὅπόταν δὲ ὅλος ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος πεισθῆ περὶ τοῦτου, τότε θὰ ἐρευνηθῆ διχτικῶς ἢ ἐκφυλισίς ἄλλοτε μὲν δημιουργεῖ μικρόνους καὶ βλάκας, ἄλλοτε δὲ μεγαλοφυεῖς. Ἐὰν ποτε ἀνακαλυφθῶσιν αἱ συνθήκαι αὗται, ἡδύνατο νὰ χρησιμοποιοῖται τοῦτο, ὥστε νὰ περιορίζηται μὲν ἢ ἐκδήλωσις τῆς ἐκφυλίσεως εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, νὰ ἐπιδιώκηται δὲ καὶ καλλιεργῆται εἰς τὴν δευτέραν. Θὰ ἔλθωσιν ἐντεῦθεν χρόνοι καλ' οὓς κατὰ βούλησιν θὰ δημιουργοῦνται μεγαλοφυΐαι; Τοῦτο οὐ μόνον φαίνεται σήμερον γελοῖον, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικῶς φαίνεται, σήμερον τοῦλάχιστον, ἀκατόρθωτον· διότι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ εὐεργετικὴ ἢ μὴ ἐπίδρασις τῆς ἐκφυλίσεως εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων γίνεται πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀτόμου καὶ κατὰ τὴν ἐνδομήτριον ζωὴν. Ἐν τούτοις τίς δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἢ Ἐπιστήμη δὲν θὰ δυνηθῆ εἰς τὸ μέλλον νὰ καλλιεργήσῃ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐκφυλίσεως;

(Ἐν Ἀθήναις, Σεπτέμβριος 1901)

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΙΑΝΝΗΡΗΣ

Ἴατρός, Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Δρομοκαϊτείου Θεραπευτηρίου

